

بررسی ارتباط شیوه تربیتی والدین با میزان استقلال دانش آموزان نوجوان مدارس شهر تبریز

*دکتر نعیمه سیدفاطمی^۱ فرناز رحمانی^۲ مهین برادران رضایی^۳ دکتر کامران صداقت^۴

چکیده

زمینه و هدف: شیوه تربیتی والدین پیامدهای مهمی را برای رشد و نمو روانی-اجتماعی نوجوانان، ارتباطات خانوادگی آن‌ها، موفقیت‌های تحصیلی، توانایی‌های تصمیم‌گیری و کسب اعتماد به نفس به دنبال دارد. نتایج مطالعات درباره ارتباط شیوه تربیتی والدین با استقلال نوجوانان متفاوت بوده و بحث‌انگیز می‌باشد. پژوهش حاضر به منظور تعیین ارتباط شیوه تربیتی والدین با استقلال دانش‌آموزان نوجوان مدارس شهر تبریز انجام شد.

روش بررسی: در این مطالعه مقطعی تعداد ۳۶۰ نفر دانش‌آموز نوجوان از مدارس دولتی شهر تبریز به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها را پرسشنامه‌های تعیین شیوه تربیتی والدین، استقلال عاطفی و استقلال رفتاری تشکیل داده است. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: بر اساس یافته‌ها ۳۹/۷ درصد از دانش‌آموزان نوجوان شیوه تربیتی والدین را اقتدارمنش گزارش کرده بودند. همچنین ارتباط آماری معنی‌داری بین شیوه تربیتی والدین با استقلال عاطفی ($P < 0/05$) و استقلال رفتاری دانش‌آموزان ($P < 0/05$) وجود داشت.

نتیجه‌گیری: با توجه به این که اکثریت نوجوانان شیوه تربیتی اقتدارمنش را گزارش کرده بودند و این شیوه ارتباط معنی‌داری با سایر متغیرها داشت، لذا آموزش والدین درباره پیامدهای شیوه تربیتی آن‌ها برای فرزندان و خصوصیات دوره نوجوانی موجب دستیابی صحیح نوجوانان به استقلال می‌شود. این آموزش می‌تواند توسط پرستاران بهداشت روان در مدارس برای والدین صورت گیرد.

کلید واژه‌ها: شیوه تربیتی والدین - استقلال عاطفی - استقلال رفتاری - نوجوان

تاریخ دریافت: ۸۷/۹/۱۵

تاریخ پذیرش: ۸۸/۱۰/۲۵

این مقاله از پایان نامه دانشجویی استخراج شده است.

^۱ دانشیار گروه روانپرستاری، عضو مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی ایران، تهران، ایران (*مؤلف مسؤول) شماره تماس: ۰۲۱۸۲۴۷۱۱۰
Email:nseyedfatemi@yahoo.com

^۲ مربی گروه روانپرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی تبریز، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز، آذربایجان شرقی، ایران
^۳ مربی گروه بهداشت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی تبریز، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز، آذربایجان شرقی، ایران

^۴ استادیار گروه آمار، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، آذربایجان شرقی، ایران

مقدمه

نوجوانی رهایی از وابستگی‌های کودکانه به والدین و بزرگسالان و دستیابی به استقلال و خودکفایی در عرصه‌های گوناگون زندگی است. فرآیند انتقال از کودکی به بزرگسالی دشوار و پر کشمکش است.^(۱) نوجوان در دوره گذر از وابستگی به استقلال و جدائی از والدین تلاش می‌کند نقش‌های عاطفی و اجتماعی جدیدی را کسب کند.^(۲) رفتارهای تربیتی والدین در رشد عاطفی و اجتماعی نوجوان نقش بسیار مهمی دارد.^(۳) بسیاری از والدین به هنگام گذر فرزندشان از این مرحله با آنان دچار تعارض و کشمکش می‌گردند. این کشمکش همراه با دوگانگی روانی خود نوجوان درباره ترس از جدایی از والدین و نیاز به استقلال‌یابی می‌تواند پیامد منفی و نابهنجار داشته باشد.^(۴) تربیت فرزند اگر به شکل سالمی صورت بگیرد هم باعث رشد استقلال وی در مسیری صحیح خواهد شد و هم روابط صمیمانه وی با والدین حفظ خواهد گردید.^(۵)

تحقیق درباره پیامدهای استقلال عاطفی در نوجوانی نتایج متناقضی را در پی داشته است. برخی از محققین خاطرنشان کرده‌اند که عدم وابستگی به والدین موجب رشد "من" (Ego) در نوجوانان می‌شود و از سوی دیگر ممکن است موجب احساس اضطراب در آن‌ها گردد. همچنین، عده‌ای نیز اظهار کرده‌اند که تکامل استقلال به ویژه استقلال عاطفی (Emotional autonomy) در دراز مدت سازگارانه است چرا که فاصله‌گیری عاطفی از والدین برای نوجوانان ضروری است تا اعتماد نسبت به توانایی‌های خود را شروع کنند.^(۶) سایر محققین نیز بدین نتیجه رسیده‌اند که میزان بالای استقلال عاطفی در اوایل نوجوانی ممکن است نشان‌دهنده طردشدگی آن‌ها از مهر و حمایت والدین باشد.^(۷) نتایج مطالعات نشان داده‌اند پیامد استقلال عاطفی نوجوان بسته به کیفیت ارتباط والد-نوجوان متفاوت است.^(۸) همچنین برای روشن‌سازی

ماهیت استقلال عاطفی در نوجوانی، مقایسه آن با جنبه مهم دیگری تکامل به نام استقلال رفتاری (Behavioral Autonomy) لازم به نظر می‌رسد. استقلال رفتاری ظرفیت و استعداد تصمیم‌گیری مستقل نسبت به انواع مختلف رفتارها است.^(۸)

امروزه توجه به مسئله نوجوانان در کلیه کشورهای جهان به صورت یک مسئله حاد علمی و تربیتی در آمده است و در حقیقت یکی از مشکلات مهم زندگی اجتماعی به شمار می‌رود.^(۹) با توجه به چالش‌های دوره نوجوانی شگفت‌آور نیست که نوجوانان به عنوان گروه در معرض خطر برای مشکلات رفتاری و دیسترس روانی در نظر گرفته شوند.^(۱۰) لذا برای حمایت و مراقبت از آن‌ها باید محیط مطلوب فراهم شود و به نوجوانان فرصت داده شود تا بتوانند خود را با جامعه سازگار کنند.^(۱۱) اغلب والدین چالش با نوجوانان را به عنوان یک پدیده فوق‌العاده حاد تجربه می‌کنند.^(۱۱) والدین نیاز به آموزش بیشتر در زمینه حفظ سلامت نوجوانان دارند خصوصیات نوجوان سالم و چگونگی ارزیابی سلامت نوجوان خود را بدانند. پرستارانی که مسئول ارائه خدمت به نوجوانان هستند می‌توانند در این زمینه نقش موثری داشته باشند و والدین را در درک بهتر از واکنش‌های نوجوانشان یاری دهند.^(۱۲) با عنایت به این امر که سلامت نوجوان پیش شرط سلامت و توسعه آینده می‌باشد و هر گونه تلاش برای ارتقاء در این زمینه می‌تواند تحول‌شگرفی در وضعیت جوامع ایجاد نماید.^(۱۳) و از سوی دیگر یکی از اهداف "بهداشت برای همه تا سال ۲۰۱۰" تأمین سلامت کودکان و نوجوانان می‌باشد و پرستاران بهداشت جامعه و بهداشت روانی در این زمینه نقش فعال دارند.^(۱۴) پژوهش حاضر به منظور تعیین ارتباط شیوه تربیتی والدین با استقلال دانش‌آموزان نوجوان مدارس شهر تبریز انجام گرفته است.

روش بررسی

این پژوهش یک مطالعه مقطعی است. جامعه پژوهش را نوجوانان ۱۸-۱۴ ساله دبیرستان‌های دولتی نواحی پنج‌گانه شهر تبریز تشکیل دادند. ابتدا به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ۲ ناحیه از نواحی پنج‌گانه آموزش و پرورش شهر تبریز انتخاب شدند. از هر ناحیه دو مدرسه پسرانه و دو مدرسه دخترانه انتخاب گردید. سپس از هر مدرسه بسته به موافقت مسئولین مدارس، از هر مدرسه ۲ کلاس و در مجموع ۱۶ کلاس (۸ کلاس از مدارس دخترانه و ۸ کلاس از مدارس پسرانه) انتخاب شدند. کلیه دانش‌آموزان نوجوان این کلاس‌ها جهت شرکت در پژوهش (با در نظر گرفتن اختیاری بودن شرکت آن‌ها در تحقیق و نیز اخذ رضایت نامه کتبی از نوجوانان و اجازه شفاهی از والدین) انتخاب شدند. نحوه پاسخ دادن به پرسشنامه‌ها شرح داده شد. سپس پرسشنامه‌ها پس از تکمیل شدن در همان جلسه جمع‌آوری گردید.

ابزار گردآوری داده‌ها شامل سه پرسشنامه به شرح زیر بود:

۱- پرسشنامه شیوه تربیتی والدین Parenting style inventory II (Darling and Steinberg, 1993) که شامل ۱۵ بیانیه است که دیدگاه نوجوانان را در زمینه شیوه تربیتی والدین ارزیابی می‌کند. این پرسشنامه گزارش نوجوان را در ۳ زمینه توقعات (Demanding)، پاسخ‌دهی (Responsiveness) و اعطای استقلال به فرزند (Autonomy-granting) هر کدام با ۵ بیانیه مورد ارزیابی قرار می‌دهد. پاسخ به گزینه‌های پرسشنامه در مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از "کاملاً مخالفم" تا "کاملاً موافقم" رتبه‌بندی شده و امتیاز صفر تا پنج به آن‌ها اختصاص یافته است. در بیانیه‌های مثبت برای پاسخ "کاملاً موافقم" و در بیانیه‌های منفی برای پاسخ "کاملاً مخالفم" نمره ۵ اختصاص داده می‌شود. شیوه تربیتی اقتدار منش در هر ۳ زمینه فوق بالاترین دامنه نمره (۷۵-۵۷) را به خود اختصاص می‌دهد. دامنه

نمرات برای شیوه‌های تربیتی سهل‌گیر، استبدادی و بی‌کفایت به ترتیب (۵۶-۳۸)، (۳۷-۱۸) و (۱۷-۰) می‌باشد. این ابزار توسط Darling and Steinberg (۱۹۹۳) اجرا و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ تعیین شده است.^(۱۵) در مطالعه Nijhof, Engels (۲۰۰۷) پایایی ابزار ۰/۷۷ برآورد گردیده است.^(۳) در این پژوهش پرسشنامه ترجمه و اعتبار محتوی پرسشنامه ترجمه شده تعیین گردید. پس از آن پایایی ابزار ترجمه شده با آلفای کرونباخ، $\alpha = 0/71$ تعیین گردید.

۲- مقیاس استقلال عاطفی Emotional Autonomy Scale (Steinberg and Silverberg, 1986) که دارای ۱۲ پرسش در بردارنده سه عامل تفرد (Individuation)، عدم وابستگی و خوداتکایی (Independency and self-reliance) و غیر ایده‌آل بودن والدین (Deidealization) می‌باشد که با مقیاس چهار گزینه‌ای لیکرت از "کاملاً مخالفم" تا کاملاً موافقم" با در نظر گرفتن نمره ۱ تا ۴، نظر نوجوان را مورد سنجش قرار می‌دهد. در بیانیه‌های منفی به "کاملاً مخالفم" نمره ۱ و در بیانیه‌های مثبت برای پاسخ "کاملاً موافقم" نمره ۱ اختصاص می‌یابد. دامنه نمره ۴۸-۱۲ می‌باشد و بر حسب پاسخ دهی به گزینه‌ها به ۳ دسته استقلال پائین (۲۳-۱۲)، متوسط (۳۵-۲۴) و استقلال بالا (۴۸-۳۶) تقسیم شده است. پایایی درونی این پرسشنامه توسط سازندگان ابزار ۰/۷۵ برآورد شده است. در مطالعه Beyers و Goossens (۱۹۹۹) پایایی درونی این مقیاس ۰/۸۲ برآورد شد.^(۸) سامانی (۱۳۸۱) این پرسشنامه را در ایران اعتباریابی کرده و اعتبار عوامل این مقیاس را به شیوه بازآزمایی به ترتیب برابر ۰/۷۶، ۰/۶۴ و ۰/۶۱ گزارش کرده است.^(۱۶) در این پژوهش نیز پایایی ابزار بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ تعیین شد.

۳- پرسشنامه تصمیم‌گیری نوجوان

استفاده از نرم افزار آماری Spss ویرایش ۱۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

از تعداد ۳۶۰ دانش‌آموز نوجوان، ۲۲۴ نفر (۶۲/۲٪) را دختران و ۱۳۶ نفر (۳۷/۸٪) را پسران تشکیل دادند. میانگین و انحراف معیار سن $16/2 \pm 1/6$ بود. بیشترین درصد دانش‌آموزان نوجوان (۳۹/۷٪) شیوه تربیتی اقتدارمنش و کمترین درصد (۱۳/۳٪) شیوه تربیتی سهل‌گیر را گزارش کردند. جهت تعیین ارتباط بین جنس و شیوه تربیتی والدین از آزمون آماری کای دو استفاده شد. نتیجه آزمون نشان داد که بین شیوه تربیتی والدین و جنس ارتباط معنی داری وجود دارد ($P = 0/000$). بدین معنی که در صد بیشتری از پسران نسبت به دختران شیوه تربیتی والدین خود را اقتدارمنش گزارش کرده بودند (جدول ۱). به علاوه نتایج نشان داد که در مجموع ۳۷/۲ درصد از دانش‌آموزان نوجوان استقلال عاطفی بالایی را داشتند. این سطح از استقلال عاطفی در ۵۴/۵ درصد از دانش‌آموزان دختر و ۸/۸ درصد از دانش‌آموزان پسر گزارش گردید. جهت تعیین ارتباط بین جنس و استقلال عاطفی از آزمون آماری کای دو استفاده شد. نتیجه آزمون نشان داد که بین استقلال عاطفی و جنس ارتباط آماری معنی داری وجود دارد ($P = 0/000$) یعنی دختران از استقلال عاطفی بالاتری نسبت به پسران برخوردار بودند (جدول ۲).

Perspective on Adolescent Decision Making (Bosma et al.1996)، محتوی ۲۱ بیانیه می باشد. این پرسشنامه استقلال رفتاری نوجوان را با قدرت تصمیم گیری مورد سنجش قرار می دهد. پاسخ به بیانیه ها در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت به صورت "فقط خودم تصمیم می‌گیرم"، "خودم بیشتر از والدینم تصمیم می‌گیرم"، "من و والدینم، هر دو با هم تصمیم می‌گیریم"، "والدینم بیشتر از من در این مورد تصمیم می‌گیرند"، و "تنها والدینم تصمیم می‌گیرند"، می‌باشد که به ترتیب به این گزینه ها نمره ۱ تا ۵ اختصاص داده می شود. دامنه نمره ۱۰۵-۲۱ می باشد و استقلال رفتاری نوجوان بر اساس پاسخ به بیانیه های تصمیم گیری در ۳ سطح استقلال پائین (۴۸-۲۱)، استقلال متوسط (۷۶-۴۹) و استقلال بالا (۱۰۵-۷۷) درجه بندی می‌شود.^(۱۷) ضریب پایایی ابزار در مطالعه Goossens و Beyers (۱۹۹۹)، ۰/۸۷ بود^(۸). در این پژوهش پایایی بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۰ تعیین شد. اعتبار محتوی پرسشنامه‌های مورد استفاده در این پژوهش پس از ترجمه آن ها به فارسی، با ارایه به ۱۲ نفر از اساتید دانشگاه علوم پزشکی تبریز تعیین و تأیید شد.

پرسشنامه‌ها در بین دانش‌آموزان نوجوان توزیع و در همان جلسه جمع‌آوری شد. در آمار تحلیلی از آزمون های آماری آنالیز واریانس یکطرفه و کای دو استفاده گردید. داده ها با

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی دانش‌آموزان نوجوان بر حسب شیوه های تربیتی و جنس

شیوه تربیتی والدین	جنس		پسر		دختر		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
بی کفایت	۷۴	۳۱/۱	۲۱	۱۵/۴	۹۵	۲۶/۴	
استبدادی	۴۸	۲۱/۴	۲۶	۱۹/۱	۷۴	۲۰/۶	
سهل‌گیر	۲۶	۱۱/۶	۲۲	۱۶/۲	۴۸	۱۳/۳	
اقتدارمنش	۷۶	۲۳/۹	۶۷	۴۹/۳	۱۴۳	۳۹/۷	
نتیجه آزمون آماری			$\chi^2 = 251/6$		$P = 0/000$		

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی سطوح استقلال عاطفی دانش آموزان نوجوان بر حسب جنس

سطح استقلال عاطفی	جنس		پسر		دختر		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
بالا	۱۲۲	۵۴/۵	۱۲	۸/۸	۱۳۴	۳۷/۲	
متوسط	۵۷	۲۵/۴	۵۴	۳۹/۷	۱۱۱	۳۰/۸	
پایین	۴۵	۲۰/۱	۷۰	۵۱/۵	۱۱۵	۳۲	
میانگین و انحراف معیار	۲۸/۹ ± ۶/۹		۲۴/۵ ± ۶/۲		۲۷/۲ ± ۷		
نتیجه آزمون آماری	P = ۰/۰۰۰ $\chi^2 = ۱۵۸/۲$						

همچنین نتایج نشان داد در مجموع حدود نیمی از دانش آموزان نوجوان (۵۰/۵٪) استقلال رفتاری پایینی داشتند. هر چند استقلال رفتاری در ۷۹ درصد دانش آموزان دختر، بالا و در ۷۰/۸ درصد دانش آموزان پسر پایین بود. آزمون آماری کای دو نشان داد که بین جنس و استقلال رفتاری ارتباط معنی داری وجود دارد (P = ۰/۰۰۰) (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی سطوح استقلال رفتاری دانش آموزان نوجوان بر حسب جنس

سطح استقلال رفتاری	جنس		پسر		دختر		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
بالا	۱۷۷	۷۹/۰	۵	۳/۷	۱۸۲	۵۰/۵	
متوسط	۲۵	۱۱/۲	۳۴	۲۵	۵۹	۱۶/۴	
پایین	۲۲	۹/۸	۹۷	۷۱/۳	۱۱۹	۳۳/۱	
میانگین و انحراف معیار	۶۱/۳ ± ۱۱/۴		۵۵/۹ ± ۱۰/۷		۵۹/۰ ± ۱۱/۴		
نتیجه آزمون آماری	P = ۰/۰۰۰ $\chi^2 = ۲۳۰/۹$						

جدول شماره ۴- میانگین و انحراف استاندارد نمرات استقلال عاطفی دانش آموزان نوجوان بر حسب شیوه تربیتی والدین و جنس

شیوه تربیتی والدین	جنس		پسر		دختر		انحراف استاندارد
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	
بی کفایت	۳۵/۶	۴/۸	۳۰/۳	۸/۳	۳۴/۴	۶/۲	
استبدادی	۲۸/۸	۴/۶	۲۶/۵	۵/۳	۲۸/۰	۴/۹	
سهل گیر	۲۸/۶	۴/۰	۲۳/۷	۵/۱	۲۶/۵	۵/۱	
اقتدارمنش	۲۴/۴	۳/۷	۲۲/۲	۴/۶	۲۲/۳	۴/۱	
نتیجه آزمون آماری	F = ۹۰/۲		F = ۱۰/۸		F = ۷۸/۶		
	P = ۰/۰۰۰		P = ۰/۰۰۰		P = ۰/۰۰۰		

است. ($P < 0/05$) (جدول شماره ۴). از دیگر یافته‌ها وجود ارتباط معنی دار بین شیوه تربیتی والدین و استقلال رفتاری دانش‌آموزان نوجوان بود. ($P = 0/000$)، آزمون تعقیبی LSD نشان داد که تفاوت میانگین نمره استقلال رفتاری بین گروه نوجوانان با شیوه تربیتی اقتدارمنش با گروه نوجوانان با شیوه‌های تربیتی بی‌کفایت و استبدادی معنی‌دار است ($P = 0/000$) (جدول شماره ۵).

یافته‌ها همچنین نشان داد که بین شیوه تربیتی والدین و استقلال عاطفی دانش‌آموزان نوجوان ارتباط معنی‌داری وجود دارد ($P = 0/000$)، که بر اساس آزمون تعقیبی LSD مشخص گردید که میانگین نمره استقلال عاطفی در نوجوانان با شیوه تربیتی اقتدارمنش با میانگین نمره استقلال عاطفی نوجوانان با شیوه تربیتی بی‌کفایت دارای اختلاف معنی‌دار است. به علاوه این میانگین بین نوجوانان با شیوه تربیتی اقتدارمنش و نوجوانان با شیوه‌های تربیتی استبدادی و سهل‌گیر نیز معنی‌دار

جدول شماره ۵- میانگین و انحراف استاندارد نمرات استقلال رفتاری دانش‌آموزان نوجوان بر حسب شیوه تربیتی والدین و جنس

شیوه تربیتی والدین	جنس		پسر		دختر	
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
بی‌کفایت	۶۷/۲	۱۲/۲	۶۲/۹	۱۳/۷	۶۶/۲	۱۲/۶
استبدادی	۵۵/۴	۱۱/۱	۵۳/۱	۹/۷	۵۴/۶	۱۰/۶
سهل‌گیر	۶۰/۰	۷/۶	۶۱/۱	۹/۳	۵۹/۹	۸/۴
اقتدارمنش	۵۸/۹	۹/۰	۵۳/۰	۸/۸	۵۶/۷	۹/۶
نتیجه آزمون آماری		$F = 5/7$		$F = 4/6$		$F = 6/4$
		$P = 0/000$		$P = 0/000$		$P = 0/000$

والدین خود را اقتدارمنش و حمایت‌کننده گزارش می‌کنند، کمتر تحت تأثیر دوستان همسال قرار می‌گیرند و رفتارهای مخرب و ضد اجتماعی کمتری دارند.^(۱۹) والدین اقتدارمنش در کنار تسهیل حمایت از استقلال نوجوانان قادرند رفتار فرزندشان را در قالب یک الگوی مثبت نظارت و کنترل کنند.^(۲۰) پایه‌ای‌ترین نیاز برای رشد نوجوانان برخورداری از یک محیط خانوادگی امن و قابل اعتماد است، شیوه تربیتی اقتدارمنش می‌تواند چنین محیطی را برای آنان فراهم سازد.^(۵) نتایج مطالعه حاضر نشان داد که دختران نسبت به پسران از استقلال عاطفی بالاتری برخوردار هستند که با نتایج پژوهش Steinberg and Beyer and Goossens (۱۹۹۹) و Darling (۱۹۹۳) هم‌خوانی دارد.^(۲۱، ۸)

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این مطالعه حاکی از آن بود که ۳۹/۷ درصد از دانش‌آموزان نوجوان مورد بررسی شیوه تربیتی والدین خود را اقتدارمنش و ۱۳/۳ درصد شیوه سهل‌گیر گزارش کردند (جدول شماره ۲).

نتایج پژوهش Oliva (۲۰۰۰) بر روی نوجوانان سویل اسپانیا (Seville) نشان داد که بیشترین درصد دانش‌آموزان مورد مطالعه شیوه تربیتی والدین را بی‌کفایت و کمترین درصد آنان شیوه تربیتی والدین را اقتدارمنش گزارش کرده بودند^(۱۸) که با پژوهش حاضر هم‌خوانی ندارد و به نظر می‌رسد که عوامل فرهنگی-اجتماعی دلیلی بر این عدم همسویی باشد. مطالعه Gray and Steinberg (۱۹۹۹) نشان داد نوجوانانی که

طردکننده و سردی با فرزندان خود دارند میزان بالای استقلال عاطفی برای فرزند جنبه منفی دارد و در نهایت منجر به ناسازگاری و عدم دستیابی صحیح به وظایف و نقش‌های دوره بزرگسالی خواهد شد. برعکس والدینی که رابطه مثبت و حمایت‌کننده‌ای از فرزندان دارند و انتظارات و استانداردهای واضحی را برای رفتار آن‌ها تعیین می‌کنند، برقراری استقلال عاطفی فرزند منجر به سازگاری مثبت خواهد گردید^(۲۴).
Oliva (۲۰۰۰) نیز می‌نویسد: آثار مثبت و سازنده استقلال عاطفی مستلزم در نظر گرفتن کیفیت روابط خانوادگی و مقدار تنش موجود در محیط خانه است^(۱۸).

یافته‌ها این مطالعه مؤید این بود که دختران نسبت به پسران استقلال رفتاری بالاتری دارند (جدول شماره ۵). نتایج پژوهش Beyers و Goossens (۱۹۹۹) نیز نشان داد که میزان استقلال رفتاری در دختران نسبت به پسران بیشتر است^(۸). همچنین نتایج نشان داد که ارتباط آماری معنی‌داری بین شیوه تربیتی والدین با استقلال رفتاری دانش‌آموزان نوجوان وجود دارد ($P < 0/05$). به طوری که بالاترین مقدار میانگین نمره استقلال رفتاری (۶۶/۲) مربوط به دانش‌آموزان با شیوه تربیتی بی‌کفایت و کمترین مقدار آن (۵۴/۶) مربوط به دانش‌آموزان با شیوه تربیتی استبدادی بود (جدول شماره ۵) که این یافته‌ها با نتایج پژوهش Beyers و Goossens (۱۹۹۹) هم‌خوانی دارد^(۸).

آینده هر جامعه‌ای بستگی به موفقیت آن جامعه در تامین و آماده سازی بسترهایی دارد که با استفاده از آن‌ها نوجوانان خود را برای پذیرش نقش‌ها و مسئولیت‌های دوره بزرگسالی و سازگاری با جامعه به عنوان یک فرد مؤثر مجهز می‌کنند. با توجه به یافته‌های تحقیق حاضر که مویده ارتباط بین شیوه تربیتی والدین و استقلال در نوجوانان است، دست‌اندرکاران امور بهداشتی باید ارتقاء سطح آگاهی والدین از شیوه‌های تربیتی را به منزله هدف اصلی مداخلات و برنامه‌ریزی‌های

Beyers and Goossens (۱۹۹۹) اظهار می‌دارند که دستیابی به استقلال برای دختران در مقایسه با پسران ایجاد تنش بیشتری می‌کند. با توجه به این که دختران تقریباً دو سال زودتر از پسران به بلوغ می‌رسند. بنابراین میزان بالاتر استقلال عاطفی در دختران در مقایسه با گروه سنی مشابه با پسران منطقی به نظر می‌رسد^(۸). همچنین نتایج، ارتباط معنی‌دار آماری را بین شیوه تربیتی والدین با استقلال عاطفی نوجوانان نشان داد ($P < 0/05$). به طوری که بالاترین میانگین نمره استقلال عاطفی دانش‌آموزان نوجوان مربوط به شیوه تربیتی بی‌کفایت و کمترین مقدار آن مربوط به شیوه تربیتی اقتدارمنش بود (جدول ۴) که با نتایج پژوهش Oliva (۲۰۰۰) هم‌خوانی دارد که در آن مطالعه نوجوانانی که شیوه تربیتی والدین خود را بی‌کفایت گزارش کرده بودند بالاترین میزان استقلال عاطفی را داشتند. در حالی که نوجوانانی که شیوه تربیتی والدین خود را اقتدارمنش گزارش کرده بودند، کمترین میزان استقلال عاطفی را دارا بودند^(۱۸). همچنین نتایج پژوهش Beyers و Goossens (۱۹۹۹) نیز نشان داد بین شیوه تربیتی والدین و استقلال عاطفی ارتباط وجود دارد و نوجوانان متعلق به گروه شیوه تربیتی اقتدارمنش پایین‌ترین میزان استقلال عاطفی را داشته‌اند^(۸). Steinberg و Silverberg (۱۹۸۶) اظهار می‌دارند که تکامل استقلال عاطفی در دراز مدت جنبه تطابقی دارد، زیرا این فاصله‌گیری از والدین موجب می‌شود نوجوان بر توانایی‌های خود تکیه کند^(۲۲). از سوی دیگر Linkh و Ryan (۱۹۹۱) بیان می‌کنند که میزان بالای استقلال عاطفی منجر به شکل‌گیری احساس ناامنی و طردشدگی از جانب والدین در نوجوانان می‌شود که در نهایت پیامدهای منفی به دنبال خواهد داشت^(۳۳). به دنبال این نتایج متناقض، Lamborn و همکاران (۱۹۹۳) اظهار می‌دارند که استقلال عاطفی مثبت یا منفی تحت تأثیر کیفیت روابط والد-نوجوان قرار می‌گیرد. بدین صورت که والدینی که رابطه غیرحمایتی،

و حمایت‌های ارزنده معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز تقدیر و تشکر می‌شود. به علاوه از همکاری ریاست محترم آموزش و پرورش کل استان آذربایجان شرقی، و همچنین جناب آقای دکتر ویم بیر و لوک گوسونس و سرکار خانم دارلینگ که در تهیه مروری بر متون و ابزارهای پژوهش، پژوهشگران را یاری نمودند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

بهداشتی خود قرار دهند. کشور ما با داشتن سرمایه‌های عظیمی از نوجوانان نیازمند برنامه‌ریزی‌های دقیق و توجه به سلامت و رشد آنان می‌باشد.

تقدیر و تشکر

این مطالعه حاصل طرح پژوهشی مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی تبریز می‌باشد. لذا بدینوسیله از همکاری

فهرست منابع

- 1- Noak P, Kerr M, and Olah A. Family relations in Adolescence. *J Adoles.* 1999; 2(22). 213-217.
- 2- Kynga's H, Hentinen M, Barlow J. Adolescents' perceptions of physicians, nurses, parents and friends: help or hindrance in compliance with diabetes self-care? *J Adv Nurs*, 1998; 27(4). 760-769.
- 3- Nijhof SK, Rutger CME. Parenting styles, coping strategies, and the expression of homesickness. *J Adolescence.* 2007; 30(5). 709-720.
- 4- Redston I A, Stuart GW, Laraia MT. Adolescent Psychiatric Nursing in. Principle and Practice of Psychiatric Nursing. 7th ed. Philadelphia: Mosby. 2001. P.779-802.
- 5- Lotf Abadi H. Adolescents, adults and their families. Tehran: Nasle sevom. 2001.
- 6- Chen Z, Dornbusch S M. Relating aspects of adolescent emotional autonomy to academic achievement and deviant behavior. *J. Adoles.Research.* 1998(13). 293-319.
- 7- Goldstein M, Heaven P. Perception of the family, delinquency and emotional adjustment among youth. *J Personal Individ Differ.* 2000; 20(7). 1169-1178.
- 8- Beyers W, Goossens L. Emotional Autonomy, psychosocial Adjustment and Parenting: interactions, moderating and mediating effects. *J. Adoles.* 1999; 22(6). 753-769.
- 9- Pahlavanzadeh S, Bashardoost N. Knowledge of teachers about emotional state among adolescents in Isfahan high schools. *Isfahan Nurs J.* Winter 2000 (13). 43-48.
- 10- McIntyre J G, Dusek J B. Perceived parental rearing practices and styles of coping. *J Youth Adoles.* 1995; 24(5). 499-509.
- 11- Carson BV. Mental Health nursing: the nurse-patient journey. 2nd ed. Philadelphia: W.B. Saunders. 2000. 507-509.
- 12- Boyd A M. Psychiatric nursing: contemporary practice. 2nd ed. Philadelphia: Lippincott. 2001. P.730-731.
- 13- Parvizi S. Addiction among adolescents. First Convention of health and development. Tehran, Iran Medical Sciences University. 2003: P.45.
- 14- Stanhope M and Lancaster J. Community and public health nursing. 6th ed. St.loiuse. Mosby. 2004. P.646.
- 15- Darling, N, Steinberg L. Parenting style as a context: An integrative model. *Psychol Bull.* 1993; 113(3). 478-496.
- 16- Samani, S. Causative Model for family connectedness, adaptation and emotional independency. PhD Thesis in psychology. Shiraz University. 2002.
- 17- Bosma A H. Who has the final say? Decision on Adolescent behavior within the family. *J. Adoles.* 1996; 19(3). 227-291.

18-Oliva J. Personal, Social and family correlates of emotional autonomy in adolescence. Paper presented at the seventh Biennial Conferences of the European Association for research on Adolescence (EARA). Jena, Germany. May-June. 2000.

19-Gray M, Steinberg L. Unpacking authoritative parenting: reassessing a multidimensional construct. *J Marr Fam.* 1999; 12(6). 599-610.

20-Barber B K. Parental control: Revising a neglectful construct. *Child Develop.* 1996; 67 (6). 3296-3319.

21-Darling N, Steinberg L. Parenting style as a context: An integrative model. *Psychol Bull.* 1993; 113(3). 478-496.

22-Steinberg, L, Silverberg S. The vicissitudes of autonomy in early adolescence. *Child Development.* 1986.57.841-851.

23-Lamborn SD, Steinberg L. Emotional autonomy: revisiting Ryan and Lynch. *Child Develop.* 1991. 483-499.

24-Lamborn SD, Dornbusch S M, Steinberg L. Ethnicity and community context as moderators of the relations between family decision making and adolescent adjustment. *Child develop.* 1993. 67: 283-301.

Relationship between Parenting Style and Autonomy among Adolescents Studying In Tabriz High Schools

* Seyed-Fatemi, N PhD¹   Rahmani, F MSc²   Baradaran, M MSc³
Sedaghat, K PhD⁴

Abstract

Background and Aim: Parenting style has a range of different outcomes for adolescents, their family relationships, achieving to autonomy, confidence and decision-making capacities. The results of studies about relationship between parenting style and autonomy in adolescents are different and controversial. The aim of the study was to examine the relationship between parenting style and autonomy among adolescents studying in Tabriz high schools.

Material and Method: This was a cross sectional study with multistage cluster sampling of 360 adolescents studying in Tabriz high schools. Questionnaires used in this study were parenting style inventory II, Emotional Autonomy Scale (EAS) and perspective on adolescent decision-making – B. Data were analyzed using SPSS (Version 11).

Results: According to the finding, the majority of adolescents (%39.7) reported authoritative parenting style and there was a statistically significant relationship between parenting style and emotional autonomy ($F = 78.6, P < 0.05$) and behavioral autonomy ($F = 6.4, P < 0.05$).

Conclusion: Regarding the findings, it is suggested that nurses plan education programs about adolescence's characteristic and parenting style outcomes for parents in order to achieve healthy autonomy for the adolescents.

Keywords: Parenting style - Emotional autonomy - Behavioral autonomy - Adolescent

Received: 5 Des, 2008

Accepted: 15 Jan, 2010

◆ This article has been excerpted from a dissertation

¹ Associate Professor in Psychiatric Nursing, Center for Nursing care Research, School of Nursing and Midwifery, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran (*Corresponding Author)
Tel:02182471110   Email:nseyedfatemi@yahoo.com

² Senior Lecturer in Psychiatric Nursing, School of Nursing and Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences and Health Services, East Azarbijan, Iran

³ Senior Lecturer Public Health Nursing, School of Nursing and Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences and Health Services, East Azarbijan, Iran

⁴ Assistant Professor in Statistics, School of Social Sciences, Tabriz University of Medical Sciences and Health Services, East Azarbijan, Iran